Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

290

Vragen van het lid **Stultiens** (PRO) aan de Staatssecretaris van Financiën over *de verrekenprijsrapporten van Shell (Shell files)* (ingezonden 8 september 2026).

Antwoord van Staatssecretaris **Eerenberg** (Financiën) (ontvangen 5 oktober 2026).

Vraag 1
Heef u kennisgenomen van (1) de publicatie van onderzoeksplatform Follow the Money op 23 juli 2026 «Ontluisterend en illegaal»: hoe Shell erin slaagt in Nederland geen cent belasting te betalen», (2) het artikel in het Financieel Dagblad van 23 juli 2026 «Shell ontliep belasting door geen winst te maken op dienstverlening vanuit Nederland», (3) het door SOMO op 23 juli 2026 gepubliceerde onderzoeksrapport «The Shell Files: Exposing how corporations can use transfer pricing to avoid taxes» en (4) het memorandum van 23 juli 2026 van hoogleraar belastingrecht Van de Streek «Shell-files: wereldwijde transfer pricing mispricing in het kader van winstbelastingen»?

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Heeft u tevens kennisgenomen van de drie door Follow the Money en SOMO (gedeeltelijk) openbaar gemaakte verrekenprijsrapporten van Shell, te weten (1) WONA Crude Trading & Supply Global Transfer Pricing Report 2019, (2) Royalty Fees Transactions Shell Timur Sendirian Berhad Shell Malaysia Trading Sendirian Berhad 2017 en (3) Upstream Cost Sharing Global Transfer Pricing Report 2019?[1]

Antwoord 2
Ja.

Vraag 3
Bent u bereid om aan het parlement op grond van artikel 68 van de Grondwet inlichtingen te verstrekken over de zakelijkheid van de excessieve handelswinsten van Shell, die neerslaan op de Bahama's, de arbitraire

[1] Zie https://www.somo.nl/the-shell-files/.

ah-tk-20262027-290
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2026

verkoopwinsten van benzine (Shell tankstations), die neerslaan in Zwitserland en de dienstverlening vanuit Nederland tegen de kostprijs?

Antwoord 3
Ik zet mij in voor een zo goed mogelijke informatievoorziening aan uw Kamer, zoals recent op 3 september jl. door middel van een openbare technische briefing over belastingontwijkingconstructies. In algemene zin is het uitgangspunt dan ook transparantie.
Als het gaat om het openbaar maken van informatie over individuele belastingplichtigen zal dit doorgaans in strijd zijn met het belang van de staat. Deze belangenafweging uit artikel 68 van de Grondwet noopt ertoe dat ik in uitzonderlijke situaties gemotiveerd een beroep kan doen op deze weigeringsgrond. Individuele fiscale dossiers vallen onder de fiscale geheimhouding die ervoor zorgt dat (potentiële) belastingplichtigen bereid zijn vertrouwelijke informatie aan de Belastingdienst te verstrekken, hetgeen de compliance en belastingheffing als geheel ten goede komt. Daarmee wordt het belang van de staat gediend.
Ik onderken dat het belang dat de fiscale geheimhouding dient en de inlichtingenplicht in bepaalde gevallen kunnen wringen. Dat maakt een zorgvuldige afweging van de betrokken belangen per individueel geval des te belangrijker. In het onderhavige geval, dat betrekking heeft op een individuele belastingplichtige, geeft die afweging aanleiding om het belang van de staat zwaarder te laten wegen dan het belang van openbaarmaking. Voor een algemene toelichting op de beoordeling van de zakelijkheid van (verkoop)winsten en kostprijzen verwijs ik naar de beantwoording van vraag 5.

Vraag 4
Bent u het ermee eens dat in dit geval het staatsbelang zich niet verzet tegen het verstrekken van deze inlichtingen aan het parlement op grond van artikel 68 van de Grondwet, omdat de vertrouwelijkheid van Shells verrekenprijsrapporten niet langer in het geding is vanwege de openbaarheid van deze rapporten?

Antwoord 4
Ik begrijp dat uw Kamer in het openbaar debat belang hecht aan het verkrijgen van specifieke informatie of verificatie van de geldigheid van bepaalde informatie. Ook in gevallen waarin specifieke informatie al openbaar is gemaakt door bijvoorbeeld journalisten, betekent niet zonder meer dat de fiscale geheimhoudingsplicht geen rol meer speelt. Ook in deze gevallen blijf ik gebonden aan de fiscale geheimhouding en dient een belangenafweging te worden gemaakt tussen het belang van de staat en het belang van het parlement bij de inlichtingenplicht. Die belangenafweging brengt mij tot de conclusie dat het belang dat is gediend met de fiscale geheimhoudingsplicht in dit geval prevaleert.
In het vervolg van de beantwoording zal ik, waar mij gevraagd wordt in te gaan op de fiscale positie van een individuele belastingplichtige, volstaan met de mededeling dat ik daar geen mededeling over kan doen gelet op het belang van de fiscale geheimhouding.

Vraag 5
Kunt u toelichten in hoeverre er wat u betreft sprake is van «agressieve belastingontwijking», zoals hoogleraar Van de Streek schrijft, op het moment dat een oliebedrijf de eigen opgepompte olie verkoopt aan een bedrijfsonderdeel dat gevestigd is in een belastingparadijs en de olie vervolgens met veel winst verkoopt aan een ander bedrijfsonderdeel? Wat zijn volgens u andere redenen dan fiscale waarom een dergelijk handelskantoor binnen één bedrijfsgroep veel winst zou maken? Wat zijn redenen anders dan fiscale om een dergelijk handelskantoor te vestigen op de Bahama's?

Antwoord 5
Gelet op artikel 67 AWR kan ik niet ingaan op de fiscale positie van een individuele belastingplichtige. Hoewel niet uit te sluiten is dat internationale structuren worden gebruikt om belasting te ontwijken, is het enkele feit dat een onderneming activiteiten verricht in een land met een laag belastingtarief, intellectuele eigendomsrechten centraliseert of gebruikmaakt van

kostendelingsarrangementen onvoldoende om belastingontwijking of onzakelijke verrekenprijzen vast te stellen.
Voor de beoordeling van transacties tussen gelieerde lichamen speelt het zogenaamde arm's-lengthbeginsel een belangrijke rol. Het arm's-lengthbeginsel beoogt te voorkomen dat de voorwaarden en prijzen van transacties tussen gelieerde entiteiten afwijken van de voorwaarden en prijzen die tussen niet-gelieerde entiteiten zouden zijn overeengekomen in vergelijkbare omstandigheden. Door conform het arm's-lengthbeginsel zakelijke prijzen te betalen aan de juiste entiteiten binnen het concern, krijgen de entiteiten die op basis van hun functies, activa en risico's verantwoordelijk zijn voor de gecreëerde waarde van het product of dienst ook hun daarbij passende arm's-lengthbeloning.
Het arm's-lengthbeginsel is gecodificeerd in artikel 8b Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Wet Vpb 1969). In het Nederlandse Verrekenprijsbesluit wordt nadere invulling gegeven aan de toepassing van dit artikel en het daarin opgenomen arm's-lengthbeginsel. Tussen landen bestaat er overeenstemming omtrent het arm's-lengthbeginsel zoals dat is opgenomen in artikel 9 van zowel het OESO- als het VN-modelverdrag waarop zo goed als alle bilaterale belastingverdragen zijn gebaseerd. De toepassing van het arm's-lengthbeginsel is nader uitgewerkt in de breed geaccepteerde en toegepaste OESO-richtlijnen voor verrekenprijzen (OESO-richtlijnen).[2]
Als een oliebedrijf de eigen opgepompte olie verkoopt aan een gelieerd bedrijfsonderdeel, moet die transactie ook aan het arm's-lengthbeginsel voldoen. Dit geldt ongeacht waar dat andere gelieerde bedrijf is gevestigd. Dat betekent dat de prijs en voorwaarden waaronder in dit geval olie binnen een concern wordt verkocht, moeten overeenkomen met hetgeen onafhankelijke partijen onder vergelijkbare omstandigheden zouden zijn overeengekomen. De winst die aan een dergelijk kantoor wordt toegerekend, moet steeds in verhouding staan tot deze daadwerkelijk uitgeoefende functies, gebruikte activa en gelopen risico's.
Ten slotte merk ik op dat het van bedrijf tot bedrijf verschilt wat de redenen zijn om activiteiten in een land te verrichten. Een dergelijke beslissing is meestal het gevolg van een mix van factoren, waaronder bereikbaarheid, opleidingsniveau, leefklimaat en betrouwbaarheid van de overheid. Ook kunnen er verschillende niet-fiscale redenen bestaan om handelsactiviteiten binnen een concern te centraliseren in een afzonderlijk handelskantoor. Voorbeelden zijn het bundelen van commerciële expertise, het concentreren van kennis van internationale grondstoffenmarkten, het centraliseren van prijs- en valutarisicobeheer, het efficiënter organiseren van logistieke stromen en het realiseren van schaalvoordelen bij de in- en verkoop van grondstoffen.

Vraag 6
Hoe gaat de Belastingdienst vanuit verrekenprijsperspectief om met handelskantoren van multinationals in de olie- en gasindustrie? Is het gebruikelijk dat een dergelijk handelskantoor, met een zeer beperkte personeelsbezetting, een meer dan routinematige winst behaalt?

Antwoord 6
De Belastingdienst beoordeelt handelskantoren in de olie- en gasindustrie met dezelfde criteria als handelskantoren in andere sectoren. Vanuit een verrekenprijsperspectief vindt winsttoerekening aan de verschillende entiteiten binnen een multinational plaats aan de hand van de uitgevoerde functies, daaraan te alloceren risico's en de daarbij gebruikte activa van die entiteiten. De relatieve waarde van de functies die in elke entiteit worden uitgevoerd wordt vastgesteld aan de hand van vorengenoemde elementen, die tevens bepalend zijn voor de vraag of de activiteiten van het handelskantoor al dan niet als routinematig worden aangemerkt.

[2] OECD (2022), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022*, OECD Publishing, Paris, *https://doi.org/10.1787/0e655865-en*.

Vraag 7
Is er wat u betreft sprake van agressieve belastingontwijking in het geval van het handelskantoor van Shell op de Bahama's? Kunt u deze vraag beantwoorden op basis van reeds openbare informatie uit de Shell-files, waarbij de fiscale geheimhoudingsplicht dus niet geschonden hoeft te worden?

Antwoord 7
Gelet op artikel 67 AWR kan ik niet ingaan op de fiscale positie van een individuele belastingplichtige, of op de fiscale beoordeling van concrete transacties, structuren, entiteiten, aangiften, rulings, vooroverleggen of contacten met de Belastingdienst. Dat wordt niet anders doordat over een belastingplichtige openbare informatie beschikbaar is of doordat derden, zoals journalisten, onderzoekers of maatschappelijke organisaties, bepaalde documenten of analyses openbaar hebben gemaakt. Dit geldt zelfs in het geval het bedrijf zelf de informatie openbaar heeft gemaakt. Ook een reactie op openbare informatie kan meebrengen dat ik feiten bevestig of ontken, een fiscale duiding geef van een individuele belastingplichtige of inzicht geef in de vraag of en hoe de Belastingdienst bepaalde informatie heeft beoordeeld.
Het instrumentarium tegen grondslaguitholling en winstverschuiving is de afgelopen jaren aanzienlijk versterkt. In dat verband zijn de definitieve rapporten van het project *Addressing Base Erosion and Profit Shifting* (BEPS-project), die het Inclusive Framework van de OESO op verzoek van de G20 heeft opgesteld van belang. In deze rapporten is veel aandacht besteed aan verrekenprijzen. Een van de doelstellingen van het BEPS-project was om belastingheffing beter te laten aansluiten bij de waardecreatie. In dat kader is het niet doorslaggevend waar een concern contractueel het eigendom van (immateriële) activa heeft neergelegd of waar risico's op papier worden gedragen, maar wordt de winsttoerekening vooral gebaseerd op de plaats waar de relevante waardecreërende functionaliteit wordt uitgeoefend. In 2018 is het Verrekenprijsbesluit aangepast mede naar aanleiding van de resultaten van het BEPS-project.
In het verlengde van het BEPS-project zijn ook nadere stappen genomen om belastingontwijking nog verder te bestrijden. In dit kader is bijvoorbeeld de wereldwijde minimumbelasting (ook wel aangeduid als Pijler 2) relevant. De wereldwijde minimumbelasting vloeit voort uit de afspraken die zijn gemaakt in het Inclusive Framework van de OESO. De wereldwijde minimumbelasting bewerkstelligt dat multinationale groepen met een omzet van meer dan € 750 miljoen euro ten minste effectief 15% aan belasting over hun winst betalen. Het doel van de wereldwijde minimumbelasting is tweeledig. Ten eerste beoogt deze belasting de prikkel voor bedrijven om winsten te verschuiven naar laagbelastende staten te verminderen. Ten tweede stelt deze belasting een ondergrens aan de belastingconcurrentie tussen staten. Hiermee moet de «race naar de bodem» in de winstbelasting worden voorkomen en een gelijker speelveld worden gecreëerd voor internationaal opererende bedrijven. De eerste analyses wijzen erop dat de wereldwijde minimumbelasting effect sorteert. Inmiddels hebben meer dan 50 jurisdicties stappen gezet om de wereldwijde minimumbelasting te implementeren.[3]
Eerste analyses wijzen erop dat de wereldwijde minimumbelasting effect sorteert. Een eerste empirische ex-postanalyse van de OESO op basis van gegevens over 2024 laat zien dat de effectieve belastingdruk van multinationale groepen binnen de reikwijdte van de wereldwijde minimumbelasting met circa 1 tot 2 procentpunt is gestegen. De OESO schat dat dit in 2024 wereldwijd € 79 tot € 109 miljard aan aanvullende vennootschapsbelastingopbrengsten heeft opgeleverd, overeenkomend met circa 2,4% tot 3,4% van de wereldwijde vennootschapsbelastingopbrengsten.[4] In haar geactualiseerde economische impactanalyse schat de OESO dat de wereldwijde minimumbelasting de omvang van winstverschuiving naar verwachting met circa 22,6% tot 44,6% vermindert.[5]

---

[3] OECD, *MNE Responses to the Global Minimum Tax*, CTPA/CFA/WP2/NOE2(2026)10/REV1, 9 juni 2026, p. 10.

[4] OECD, *MNE Responses to the Global Minimum Tax*, CTPA/CFA/WP2/NOE2(2026)10/REV1, 9 juni 2026, p. 3–5. Zie ook M.J. van Hulten, *Side-by-side-pakket en stocktake*, wetenschappelijke factsheet van 10 september 2026, p. 3.

[5] OECD, *Economic Impact Assessment of the Global Minimum Tax – Note on public communication of key results*, CTPA/CFA/NOE2(2026)41, 22 juni 2026, p. 3

Daarnaast heeft Nederland ook unilaterale maatregelen getroffen om belastingontwijking tegen te gaan. Sinds 1 januari 2021 heft Nederland namelijk een conditionele bronbelasting op rente- en royaltybetalingen aan een gelieerd lichaam dat gevestigd is in een laagbelastende jurisdictie en in misbruiksituaties. Per 1 januari 2024 is de reikwijdte van deze conditionele bronbelasting uitgebreid met dividenden. Nederland stelt jaarlijks de relevante laagbelastende jurisdicties vast in de Regeling laagbelastende staten en niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden. De effectiviteit van de conditionele bronbelasting wordt jaarlijks gemonitord. Er blijkt bijvoorbeeld al een aanzienlijke daling van rente-, royalty-, en dividendstromen naar laagbelastende jurisdicties van € 37 miljard in 2019 naar € 7 miljard in 2024.[6] Verder zijn de eerste en tweede Europese anti-belastingontwijkingsrichtlijnen (ATAD1 en ATAD2) geïmplementeerd, die onder meer hebben geleid tot beperkingen op het gebied van de renteaftrek en het tegengaan van structuren die gebruik maken van verschillen tussen belastingwetgeving van landen (hybride mismatches).
Ik ben ervan overtuigd dat het Nederlandse belastingstelsel door deze maatregelen robuuster is gemaakt tegen internationale belastingontwijking. Internationaal is daarvoor ook erkenning. De Europese Commissie doet sinds 2022 aan Nederland geen landspecifieke aanbevelingen meer op dit terrein. Ook het IMF heeft aangegeven dat Nederland belangrijke maatregelen heeft genomen in de aanpak van belastingontwijking.
In aanvulling daarop merk ik op dat de internationale context door de invoering van de wereldwijde minimumbelasting wezenlijk is gewijzigd. Voor zover het effectief tarief in een land onder dit minimumbelastingtarief valt, wordt het verschil bijgeheven. De wereldwijde minimumbelasting kent drie soorten maatregelen door middel waarvan de bijheffing wordt geheven, namelijk de binnenlandse bijheffingsmaatregel, de inkomen-inclusiemaatregel en de onderbelastewinstmaatregel. Op basis van het peer review proces dat op OESO-niveau is vormgegeven hebben de Bahama's met ingang van 1 januari 2024 een kwalificerende binnenlandse bijheffing ingevoerd conform de wereldwijde minimumbelasting. Als gevolg hiervan vindt bijheffing plaats tot het minimumniveau van 15% ingeval een multinationale groep binnen de reikwijdte van de wereldwijde minimumbelasting valt en de effectieve belastingdruk in de Bahama's lager is dan 15%. Ook kennen de Bahama's een kwalificerende binnenlandse bijheffing-veiligehavenregel. Dat de Bahama's een dergelijke heffing hebben ingevoerd, draagt bij aan het doel van de wereldwijde minimumbelasting om de prikkel voor multinationale groepen te verminderen om winsten te verschuiven naar laagbelastende jurisdicties.

Vraag 8
In hoeverre vindt u dat gesproken kan worden van agressieve belastingontwijking op het moment dat een multinational al haar intellectueel eigendom onderbrengt in een belastingparadijs, zoals Zwitserland, waar slechts tien procent belasting betaald hoeft te worden over de winsten die voortvloeien uit dat intellectuele eigendom? In hoeverre is er sprake van agressieve belastingontwijking op het moment dat de hoogte van de royalties voor het intellectuele eigendom bepaald wordt op basis van een achterhaalde vuistregel, zoals de 25 procent-regel?

Antwoord 8
Gelet op artikel 67 AWR kan ik niet ingaan op de fiscale positie van een individuele belastingplichtige.
In algemene zin geldt dat net als voor andere transacties ook voor de overdracht van intellectuele eigendom deze moet voldoen aan het arm's-lengthbeginsel. Daardoor wordt de tot het moment van overdracht aanwezige, maar nog ongerealiseerde, waardestijging van het intellectuele eigendom bij overdracht in beginsel gerealiseerd. Die gerealiseerde waardestijging is belastbaar in de jurisdictie waar die waardestijging is ontstaan. De winsten die na de overdracht met de exploitatie van de intellectuele eigendom worden behaald zijn in beginsel belastbaar in de jurisdictie waar de rechthebbende op die intellectuele eigendom is gevestigd. Daarbij is niet

[6] Zie kamerbrief over de monitoring van de effecten van de aanpak van belastingontwijking, Kamerstukken II 2025/26, 25 087, nr. 357.

alleen de juridische eigendom van belang. Op grond van het arm's-lengthbeginsel moet worden beoordeeld of de verkrijgende groepsmaatschappij beschikt over de relevante functionaliteit om de met de intellectuele eigendom samenhangende risico's daadwerkelijk te beheersen. In de OESO-richtlijnen wordt bij de beschrijving van relevante functies met betrekking tot immateriële vaste activa doorgaans gerefereerd aan de zogenaamde DEMPE-functies. Dat zijn de functies met betrekking tot «Development (ontwikkeling), Enhancement (verbetering), Maintenance (onderhoud), Protection (bescherming) en Exploitation (exploitatie)».
Volledigheidshalve merk ik op dat Zwitserland de regels voor de wereldwijde minimumbelasting in nationale wetgeving heeft omgezet. Zwitserland heeft op basis van het peer review proces dat op OESO-niveau is vormgegeven een kwalificerende inkomen-inclusiemaatregel en een kwalificerende binnenlandse bijheffingsmaatregel.[7] Ook kent Zwitserland een kwalificerende binnenlandse bijheffing veiligehavenregel. De status van een kwalificerende maatregel is van belang om de rangorde tussen de verschillende maatregelen te bepalen, en draagt bij aan de consistente toepassing van de regels voor de wereldwijde minimumbelasting.
Ten slotte merk ik nog op dat enkel de toepassing van een vuistregel in de meeste gevallen geen adequate vervanging is voor een volledige functionele analyse en vergelijkbaarheidsanalyse om de voorwaarden van een transactie te onderbouwen. Of het hanteren van een vuistregel in een specifieke structuur tot een onzakelijke winsttoerekening leidt, hangt af of het gehanteerde percentage kan worden onderbouwd aan de hand van een analyse van de relevante functies, risico's, activa en economische omstandigheden van de betrokken partijen.

Vraag 9
Is het gebruik van een dergelijke vuistregel volgens u in strijd met de OESO-verrekenprijsrichtlijnen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9
Het gebruik van een vuistregel is niet per definitie in strijd met de OESO-richtlijnen, maar op basis van de OESO-richtlijnen kan een vuistregel niet gebruikt worden als onderbouwing van de zakelijkheid van royalty of de winstverdeling tussen de eigenaar van intellectueel eigendom en een licensee. Of het gebruik van een vuistregel leidt tot een arm's-lengthprijs- en winstverdeling dient te worden beoordeeld aan de hand van een analyse van de relevante functies en economische omstandigheden van de betrokken partijen.

Vraag 10
Hoe gaat de Belastingdienst vanuit verrekenprijsperspectief om met royalty's, die een Nederlandse verkoopmaatschappij betaalt aan een gelieerde IP-company voor het gebruik van merken en logo's? Staat de Belastingdienst toe dat de hoogte van de aftrekbare royalty's wordt gebaseerd op vuistregels, en zo ja, welke vuistregels?

Antwoord 10
De Belastingdienst beoordeelt alle gelieerde transacties op hun eigen merites. Wanneer een transactie plaatsvindt tussen entiteiten die tot hetzelfde concern behoren (een gelieerde transactie), dienen de daarbij van toepassing zijnde voorwaarden (inclusief de prijs) door de belastingplichtige middels verrekenprijsdocumentatie te worden onderbouwd, en moeten deze voorwaarden aan het arm's-lengthbeginsel van artikel 8b Wet Vpb 1969 voldoen. Dit geldt uiteraard dan ook voor betalingen van royalty's aan een gelieerde partij. Een vuistregel wordt niet gehanteerd als een adequate onderbouwing van de bij de gelieerde transactie gehanteerde voorwaarden.

[7] OECD, *Central Record for purposes of the Global Minimum Tax*. https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/global-minimum-tax/central-record-of-legislation-with-transitional-qualified-status.html#qdmtt-rules-safe-harbours

Vraag 11
Kunt u op basis van de openbare Shell-files toelichten of de in die files beschreven situatie in strijd is met de OESO-verrekenprijsrichtlijnen? Is daarbij sprake van belastingontwijking? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 11
Gelet op artikel 67 AWR kan ik niet ingaan op de fiscale positie van een individuele belastingplichtige of op de fiscale beoordeling van concrete transacties, structuren, entiteiten, aangiften, rulings, vooroverleggen of contacten met de Belastingdienst. Dat wordt niet anders doordat over een belastingplichtige openbare informatie beschikbaar is of doordat derden bepaalde documenten of analyses openbaar hebben gemaakt.
Voor de algemene beoordeling van activiteiten in laagbelastende landen, de centralisatie van intellectuele eigendom en kostendelingsarrangementen verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 5. De beoordeling daarvan vindt steeds plaats aan de hand van alle relevante feiten en omstandigheden en de toepasselijke wet- en regelgeving.

Vraag 12
Bent u het ermee eens dat internationale belastingontwijking met prioriteit zoveel mogelijk aangepakt moet worden? Wat gaat u doen om de beschreven vormen van belastingontwijking tegen te gaan?

Antwoord 12
Ja. Het kabinet acht het van belang dat internationale belastingontwijking met prioriteit wordt aangepakt. Belastingplichtigen, waaronder grote multinationale ondernemingen, moeten belasting betalen overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving.
Nederland heeft de afgelopen jaren veel maatregelen genomen om grondslaguitholling en winstverschuiving tegen te gaan, zowel nationaal als in internationaal verband. In het antwoord op vraag 5 heb ik een aantal van deze maatregelen uiteengezet.
Ik blijf mij inzetten om belastingontwijking tegen te gaan. Dat gebeurt door het bestaande instrumentarium te blijven monitoren, door waar nodig nationaal maatregelen te nemen en door in internationaal verband te blijven werken aan verdere versterking van de aanpak van belastingontwijking.

Vraag 13
Bent u bereid om, net zoals naar aanleiding van de Uber files in 2022, een onderzoekscommissie in te stellen met leden van de Belastingdienst aangevuld met externe deskundigen, die het handelen van de Belastingdienst bij de transacties uit de openbare verrekenprijsrapporten beoordeelt op fiscaal-juridische juistheid en rechtsstatelijkheid, waaronder eenheid van beleid?

Antwoord 13
Ik zie geen aanleiding om vanwege de openbare verrekenprijsrapporten een afzonderlijke onderzoekscommissie in te stellen die het handelen van de Belastingdienst in individuele fiscale dossiers beoordeelt. Hieronder licht ik dat toe.
Voorop staat dat de Belastingdienst de wet uitvoert binnen de kaders van wet- en regelgeving, beleid, jurisprudentie en geldende vaktechnische waarborgen. Dat geldt ook voor de beoordeling van verrekenprijzen, vooroverleg, rulings en transacties tussen gelieerde lichamen. Dergelijke beoordelingen vinden plaats op basis van alle relevante feiten en omstandigheden van het individuele geval.
Daarnaast bestaan reeds verschillende waarborgen om de kwaliteit, rechtmatigheid en consistentie van de fiscale besluitvorming te borgen, waaronder vaktechnische afstemming binnen de Belastingdienst, interne kwaliteitsbewaking en onafhankelijke rechterlijke toetsing. Er zijn geen aanwijzingen dat deze waarborgen in dit verband tekortschieten of dat sprake is van structurele problemen die een afzonderlijk onderzoek zouden rechtvaardigen.
Dat naar aanleiding van de zogenoemde Uber-files een onafhankelijke onderzoekscommissie is ingesteld, betekent niet dat een dergelijke commissie ook in dit dossier zou moeten worden ingesteld. De omstandigheden van die casus waren wezenlijk anders. Daarbij speelden onder meer aantijgingen over

een mogelijke schending van de fiscale geheimhoudingsplicht door medewerkers van de Belastingdienst een doorslaggevende rol bij het besluit een onafhankelijke onderzoekscommissie in te stellen. Van een vergelijkbare situatie is hier niet gebleken.

Vraag 14
Hoe gaat de Belastingdienst vanuit verrekenprijsperspectief om met diensten die door Nederlandse centrale servicemaatschappijen worden verleend aan andere groepsmaatschappijen? Staat de Belastingdienst na 2022 toe dat een winstopslag achterwege blijft op ondersteunende diensten met een beperkte toegevoegde waarde, ook als die door een aparte servicemaatschappij worden verricht? Staat de Belastingdienst bij andere diensten toe dat een kostenopslag achterwege blijft, zoals op technische diensten of adviesdiensten (managementadvies over onder andere ondernemingsstrategie)?

Antwoord 14
De Belastingdienst hanteert het arm's-lengthbeginsel als toetsingskader. Ik verwijs hiervoor naar mijn antwoord op vraag 4. De OESO-richtlijnen besteden in een separaat hoofdstuk aandacht aan dienstverlening binnen concernverband (hoofdstuk 7). Ook het Nederlandse Verrekenprijsbesluit besteedt separaat aandacht aan dienstverlening in concernverband. Op basis van de OESO-richtlijnen is sprake van een concerndienst als ten behoeve van een groepsonderdeel een activiteit wordt verricht die daaraan economische of commerciële waarde toevoegt en waarvoor dat groepsonderdeel normaliter bereid zou zijn te betalen. Het gaat daarbij niet om activiteiten die in de hoedanigheid van aandeelhouder worden verricht.
Als tussen groepsmaatschappijen verrichte dienstverlening een routinematig karakter heeft, dienen de kosten die met de dienstverlening gepaard gaan doorgaans te worden vergoed met inachtneming van een winstopslag. De (hoogte van de) winstopslag wordt getoetst aan het arm's-lengthbeginsel. De OESO-richtlijnen bevatten daarnaast paragrafen die gericht zijn op specifieke concerndiensten met beperkte toegevoegde waarde. Indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, kan in deze situaties een beperkte winstopslag van 5% op de relevante kosten worden toegepast. Ten slotte erkennen de OESO-richtlijnen dat er situaties kunnen bestaan, waarin het op grond van het arm's-lengthbeginsel gerechtvaardigd kan zijn kosten van dienstverlening door te belasten aan een gelieerde entiteit zonder dat ter zake een winstopslag hoeft te worden berekend. De OESO-richtlijnen stellen hier voorwaarden aan en geven, niet limitatief, voorbeelden van zulke situaties (paragraaf 7.35 e.v.). Dit is bijvoorbeeld het geval indien de gemaakte kosten voor de dienstverlening hoger zijn dan de toegevoegde waarde.

Vraag 15
Zijn er in de afgelopen tien jaar situaties bekend waarbij de Belastingdienst akkoord is gegaan met het achterwege blijven van een winstopslag op andere diensten dan ondersteunende diensten met een beperkte toegevoegde waarde? Zo ja, kan de Staatssecretaris deze situaties in geanonimiseerde vorm publiceren?

Antwoord 15
Voor een toelichting op de beoordeling van diensten vanuit verrekenprijsperspectief verwijs ik naar mijn antwoord bij vraag 14 en 16. De Belastingdienst houdt dit niet op centraal niveau en systematisch bij.

Vraag 16
Klopt het dat de goedkeuring, die gold tot in 2022 om een winstopslag achterwege te laten op ondersteunende diensten met een beperkte toegevoegde waarde, een Nederlandse veilige-havenregeling was op verrekenprijsgebied?[8] Zo ja, kunt u aangeven hoeveel meldingen er bij de Belastingdienst zijn gedaan over de toepassing van deze goedkeuring op grond van de

[8] Zie voor deze goedkeuring het Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 22 april 2018 nr. 2018-6865 (Verrekenprijsbesluit 2018), Stcrt. 2018, nr. 26874, paragraaf 6.3 en diens voorlopers.

meldingsplicht voor potentieel agressieve fiscale constructies?[9] Heeft de Belastingdienst na de intrekking van de goedkeuring gericht toezicht gehouden op de hoogte van de in aanmerking te nemen winstopslag?

Antwoord 16
Het Verrekenprijsbesluit 2018, dat gold tot 2022, bevat een goedkeuring om een winstopslag achterwege te laten op ondersteunende diensten met een beperkte toegevoegde waarde. De goedkeuring was geclausuleerd middels een kosten/batenanalyse. Deze goedkeuring bevatte een verwijzing naar paragraaf 7.37 van de OESO-richtlijnen. In paragraaf 7.37 geven de OESO-richtlijnen ruimte aan belastingdiensten om af te zien van het berekenen en belasten van een arm's-lengthprijs voor het verrichten van diensten. Als voorbeeld van een dergelijke situatie noemen de OESO-richtlijnen de situatie dat de mogelijke extra belastingopbrengst de kosten en de administratieve lasten van het berekenen van een zakelijke prijs niet rechtvaardigt. Het goedkeurend beleid uit het Verrekenprijsbesluit, dat werd toegepast op basis van een kosten/batenanalyse overeenkomstig paragraaf 7.37 van de OESO-richtlijnen, is daarmee in lijn met de OESO-richtlijnen. De regeling was bedoeld als een administratieve versimpeling en niet als veiligehavenregel die bepaalde categorieën belastingplichtigen uitzondert op basis van vooraf vastgestelde criteria. De Belastingdienst heeft niet separaat geregistreerd in welke gevallen een beroep is gedaan op de goedkeuring.
De goedkeuring is niet meer opgenomen in het Verrekenprijsbesluit 2022. In plaats daarvan wordt verwezen naar de relevante paragrafen in de OESO-Richtlijnen. De Belastingdienst houdt risicogericht toezicht op het doorbelasten van diensten zonder winstopslag.

Vraag 17
In hoeverre bestaat volgens u het risico dat de Europese Commissie zal oordelen dat sprake is van ongeoorloofde staatssteun in gevallen waarin de Belastingdienst toestaat of heeft toegestaan dat diensten binnen een groep tegen kostprijs worden verricht? Wat zouden de gevolgen hiervan zijn voor Nederland? In hoeverre bestaat de risico voor de situatie zoals beschreven in de Shell-files?

Antwoord 17
De Europese Commissie (EC) heeft de exclusieve bevoegdheid om te oordelen of er sprake is van staatssteun en zo ja of de steun ongeoorloofd is. Om onder de definitie van staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU te vallen, moet er sprake zijn van een selectief voordeel voor een specifiek bedrijf dat afwijkt van de geldende belastingwetgeving. Als de geldende belastingwetgeving (het zogenaamde referentiestelsel) is toegepast, kan geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun. Onder de geldende belastingwetgeving valt in dat geval de toepassing van de Wet Vpb 1969, waarvan ook het zakelijkheidsbeginsel een belangrijk onderdeel is.
Om de kwaliteit, rechtmatigheid en consistentie van de fiscale besluitvorming te borgen, bestaan reeds verschillende waarborgen, waaronder vaktechnische afstemming binnen de Belastingdienst, interne kwaliteitsbewaking en onafhankelijke rechterlijke toetsing. Er zijn geen aanwijzingen dat deze waarborgen in dit verband tekortschieten en er sprake zou zijn van staatssteun.
In zijn algemeenheid geldt dat de EC een onderzoek kan starten naar vermeende staatssteun. Wanneer de EC oordeelt dat er sprake is van ongeoorloofde steun, dient de belastingplichtige de steun terug te betalen aan de Staat. Tegen dit besluit kan zowel de Staat als de belastingplichtige beroep aantekenen bij het Gerecht van de Europese Unie in eerste aanleg en in hoger beroep bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.

[9] Zie wezenskenmerk E.1 van bijlage IV van Richtlijn 2011/16/EU.

Vraag 18
Wat is de Nederlandse inbreng in het comité van de OESO voor Fiscale Zaken over de aankomende update van de OESO-verrekenprijsrichtlijnen over dienstverlening?[10] Neemt Nederland een standpunt in over het wel of niet in aanmerking nemen van een winstopslag?

Antwoord 18
De Nederlandse inbreng in de OESO is in zijn algemeenheid gericht op een aantal uitgangspunten, waarbij uitvoerbaarheid en begrijpelijkheid van de OESO-richtlijnen belangrijke onderdelen zijn. Daarnaast is de Nederlandse inzet erop gericht om belastingheffing zo veel mogelijk te laten aansluiten bij waardecreatie. Dat betekent dat naar het daadwerkelijk gedrag van partijen wordt gekeken en niet louter naar de contractuele werkelijkheid. Ook streeft Nederland naar een internationaal consistente invulling van het arm's-lengthbeginsel. Dit voorkomt onzekerheid, disputen, dubbele belasting en dubbele niet-belasting.
Op dit moment wordt in OESO-verband gewerkt aan een revisie van hoofdstuk zeven over interne diensten. Met betrekking tot het al dan niet in aanmerking nemen van een winstopslag, is de Nederlandse inzet erop gericht dat een winstopslag in aanmerking genomen moet worden als blijkt dat dat in ongelieerde verhoudingen ook zou gebeuren (het arm's-lengthbeginsel). Dat betekent dat een winstopslag in aanmerking dient te worden genomen, als dat in ongelieerde verhoudingen ook het geval zou zijn geweest.

Vraag 19
Wat vindt u van het idee om bij het aankomende Belastingplan in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 een voorschrift op te nemen dat een zakelijke prijs voor intra-groepsdienstverlening hoger is dan de kostprijs, tenzij de belastingplichtige het tegendeel aannemelijk maakt. Zou een dergelijke verzwaarde bewijslast voor bedrijven een einde kunnen maken aan eventueel historisch gegroeide praktijken?

Antwoord 19
Het arm's-lengthbeginsel is gecodificeerd in artikel 8b Wet Vpb 1969 en nader ingevuld in het Verrekenprijsbesluit. Ik verwijs hiervoor naar mijn antwoord bij vraag 5.
Het opnemen van een dergelijke bewijsregel past niet goed binnen de systematiek van artikel 8b Wet Vpb 1969, omdat die bepaling uitgaat van een beoordeling aan de hand van de concrete voorwaarden die onafhankelijke partijen onder vergelijkbare omstandigheden zouden zijn overeengekomen. Een generiek wettelijk vermoeden dat een zakelijke prijs voor intragroepsdienstverlening hoger is dan de kostprijs, tenzij de belastingplichtige het tegendeel aannemelijk maakt, past niet bij het open en feitelijke karakter van het arm's-lengthbeginsel en bij de wijze waarop daaraan in het Verrekenprijsbesluit invulling wordt gegeven. Het Verrekenprijsbesluit geeft aan dat het bepalen van verrekenprijzen geen exacte wetenschap is en dat een verrekenprijsanalyse moet aansluiten bij de economisch relevante kenmerken van de concrete transactie. Voor kostengerelateerde methoden geldt bovendien dat de kostengrondslag slechts passend is voor zover de kosten een relevante indicator vormen voor de waarde van de uitgeoefende functies, gebruikte activa en gelopen risico's.
Artikel 8b Wet Vpb 1969 bevat daarnaast een administratieverplichting. Op basis van een dergelijke administratieverplichting dienen belastingplichtigen in hun administratie gegevens op te nemen waaruit blijkt hoe de verrekenprijzen tot stand zijn gekomen en waaruit kan worden opgemaakt of deze prijzen aan het arm's-lengthbeginsel voldoen. De belastingplichtige moet zijn verrekenprijzen dus administratief vastleggen en onderbouwen. Wanneer een toereikende administratieve vastlegging ontbreekt, heeft dat gevolgen voor de bewijspositie van de belastingplichtige bij de beoordeling of de gehanteerde verrekenprijzen in overeenstemming zijn met het arm's-lengthbeginsel. De Belastingdienst kan de gehanteerde vergoeding toetsen en, indien deze

[10] Zie https://www.oecd.org/en/events/public-consultations/2026/06/public-consultation-on-taxation-revisions-to-chapter-vii-of-the-oecd-transfer-pricing-guidelines.html.

niet in overeenstemming is met het arm's-lengthbeginsel, de fiscale winst corrigeren.
Ten slotte merk ik op dat het arm's-lengthbeginsel breed geaccepteerd is en wereldwijd wordt toegepast. Het beginsel is ook opgenomen in belastingverdragen, waar Nederland er zo'n 100 van heeft. Unilaterale wetswijzigingen kunnen internationaal alleen geëffectueerd worden voor zover ze niet in strijd zijn met het arm's-lengthbeginsel dat is opgenomen in bilaterale belastingverdragen.
Gelet op het voorgaande zie ik geen aanleiding om in het aankomende Belastingplan een afzonderlijke wettelijke bewijsregel op te nemen voor intragroepsdienstverlening.

Vraag 20
In hoeverre bent u het ermee eens dat het systeem van verrekenprijzen en het zakelijkheidsbeginsel structureel falen in het eerlijk toerekenen van winsten tussen landen? Ziet u mogelijkheden voor alternatieve systemen, waarmee belastingontwijking effectiever voorkomen kan worden?

Antwoord 20
Ik deel niet de opvatting dat het systeem van verrekenprijzen en het zakelijkheidsbeginsel structureel falen in het eerlijk toerekenen van winsten tussen landen. Het zakelijkheidsbeginsel is internationaal breed aanvaard en vormt niet alleen in Nederland maar ook internationaal het uitgangspunt voor de fiscale beoordeling van transacties tussen gelieerde lichamen. Zowel het OESO-modelverdrag als het VN-modelverdrag gaan uit van het arm's-lengthbeginsel.
Wel kunnen verschillen tussen staten in de interpretatie of toepassing van het zakelijkheidsbeginsel leiden tot verrekenprijsverschillen en, in bepaalde gevallen, tot dubbele niet-heffing. Dit is onderkend bij de totstandkoming van de Wet tegengaan mismatches bij toepassing zakelijkheidsbeginsel.[11] Om die dubbele niet-heffing gericht tegen te gaan, zijn met ingang van 1 januari 2022 middels die wet de volgende maatregelen doorgevoerd. Zo beperkt artikel 8bb Wet Vpb 1969 neerwaartse winstaanpassingen voor zover de belastingplichtige niet aannemelijk maakt dat bij het gelieerde lichaam een corresponderende opwaartse aanpassing wordt betrokken in een naar de winst geheven belasting. Met deze maatregelen wordt dubbele niet-heffing als gevolg van verrekenprijsverschillen bestreden. Hiermee is een belangrijke stap gezet in het tegengaan van dubbele niet-heffing als gevolg van het arm's-lengthbeginsel.
Meer algemeen vinden er vanwege diverse redenen discussies plaats tussen landen in internationale fora (zoals de OESO, de Verenigde Naties en de EU) over de vraag of de regels omtrent winstverdeling tussen landen aanpassing behoeven. Nederland heeft zich in deze discussies altijd constructief opgesteld en zal blijvend bereid zijn om in multilateraal verband na te denken over de gehanteerde beginselen bij de verdeling van de belastbare winst. Een belangrijk doel in deze discussies is om dubbele belasting en dubbele niet-belasting te voorkomen.
Ten slotte merk ik op dat een alternatief systeem voor winsttoerekening, zoals een meer formulematig stelsel, brede internationale overeenstemming vergt. Bij formulary apportionment wordt de geconsolideerde winst van een multinationale groep volgens een vooraf bepaalde formule aan landen toegerekend. Daarbij moeten onder meer de afbakening van de groep, de te verdelen winst en de verdeelsleutel worden vastgesteld. De verdeelsleutel kan bijvoorbeeld aansluiten bij factoren als activa, arbeid en omzet. Dergelijke systemen roepen fundamentele vragen op over de verdeling van heffingsrechten tussen staten, de keuze en weging van de verdeelsleutel, de behandeling van uiteenlopende bedrijfsmodellen en de voorkoming van dubbele belasting. Een eventuele eenzijdige overstap naar een alternatief systeem ligt daarom niet voor de hand.

[11] Kamerstukken II 2021/22, 35 933, nr. 2.

Vraag 21
Wat is de Nederlandse opstelling tijdens gesprekken en onderhandelingen over een VN-belastingverdrag? In hoeverre bent u het ermee eens dat Nederland zich constructief moet opstellen als het gaat om dit onderwerp, ook als het gaat om vervanging van OESO-afspraken door VN-afspraken? In hoeverre is dat volgens u nu het geval?

Antwoord 21
Nederland stelt zich constructief op in de VN-onderhandelingen over een raamwerkverdrag voor internationale belastingsamenwerking. Nederland steunt de doelstellingen achter het ontwikkelen van een VN-raamwerkverdrag over internationale belastingsamenwerking, namelijk het versterken van de inclusiviteit en effectiviteit van die samenwerking. De huidige opzet van het verdrag steunt Nederland alleen nog niet.[12] Nederland zet zich in de onderhandelingen in voor een breed gedragen resultaat en waakt daarbij voor de duplicatie van werk en fragmentatie van internationale belastingafspraken. De afspraken bij de VN zouden bestaande (OESO-)afspraken niet moeten vervangen, maar moeten aanvullen en bestendigen. Dit zien we op dit moment niet terug in de opzet van het verdrag.
De opzet van een raamwerkverdrag moet volgens de doelstelling basisafspraken en een samenwerkingsstructuur bevatten. Onder het raamwerkverdrag kunnen vervolgens concrete afspraken over diverse fiscale onderwerpen worden gemaakt in protocollen. Deze protocollen zijn juridische instrumenten die landen die partij zijn bij het raamwerkverdrag kunnen ondertekenen. De huidige concepttekst van het raamwerkverdrag bevat echter zelf al concrete afspraken, waaronder afspraken die heffingsrechten verdelen over inkomen van burgers en bedrijven. Hiermee ondergraaft het raamwerk een aantal breed geaccepteerde principes in de internationale samenwerking op belastinggebied. Het richt zich op onderwerpen waaraan veel VN-lidstaten zich in een multilateraal raamwerkverdrag niet kunnen binden.
Ook wordt er op verschillende onderwerpen een parallel proces gecreëerd naast al bestaande trajecten binnen het OESO/Inclusive Framework en bijvoorbeeld het Global Forum on Tax Transparency and Exchange of Information. Het geheel bezien, kan de gekozen richting ertoe leiden dat veel VN-lidstaten het raamwerkverdrag niet kunnen ondertekenen. Nederland blijft waar mogelijk gecoördineerd samen met andere EU- en OESO-lidstaten suggesties doen om fragmentatie en duplicatie te voorkomen, en die erop gericht zijn om te focussen op afspraken die breed worden gedragen. Op die manier kan een groot deel van het VN-lidmaatschap een effectief raamwerkverdrag overeenkomen en tot een succes voor de praktijk maken. Deze voorstellen zijn vooralsnog niet overgenomen. In het vervolgproces ziet Nederland nog altijd ruimte voor een goede uitkomst en zal Nederland zich blijven inzetten om tot een breed gedragen raamwerkverdrag te komen.

Vraag 22
Waarom worden door de Belastingdienst (CGVP) ingenomen standpunten over transfer pricing-aangelegenheden die precedentwerking kunnen hebben of die kunnen worden opgevat als (een begin van) beleid, niet gepubliceerd?[13] Bent u bereid om deze standpunten, net als kennisgroepstandpunten, voortaan openbaar te maken op de website van de Belastingdienst?

Antwoord 22
Ik onderschrijf het belang van transparantie. De coördinatiegroep verrekenprijzen van de Belastingdienst (CGVP) is een coördinatiegroep die zich bezighoudt met de uitvoering van verrekenprijsvraagstukken. Binnen de uitvoeringspraktijk komen verrekenprijsvraagstukken op bij de inspecteur, waarna de CGVP een adviesrol heeft ten aanzien van de behandeling van deze vraagstukken.[14] Waar nodig neemt de CGVP, in lijn met het arms lenghtbeginsel, standpunten in. Deze standpunten worden gepubliceerd en

[12] Zie ook Kamerbrief Afschrift brief schriftelijke inbreng concept VN raamwerkverdrag internationale belastingsamenwerking en twee bijbehorende protocollen van 4 september 2026.
[13] Zie het Instelbesluit CGVP 2026, Stcrt. 2026, 2199, par. 5 over deze standpuntbepalingen.
[14] Zie het Instelbesluit CGVP 2026, Stcrt. 2026, 2199, par. 5 over deze standpuntbepalingen.

zijn terug te vinden op https://open.overheid.nl/. De volgende standpunten van de CGVP zijn gepubliceerd:
– Inkoopkantoren[15]
– Opzet en Aandachtspunten TP analyse[16]
– Toepassing van de cost plusmethode – kostengrondslag en verschotten[17]
– Garantiefees[18]

Vraag 23
Bent u het eens met de recente constatering van belastinghoogleraar Van der Hel-Van Dijk dat de verplichting om fiscale landenrapporten (Public Country-by-Country Reporting) vanaf 2025 openbaar te maken er (helaas) niet voor zorgt dat de publieke controle op het belastinggedrag van multinationals verbetert?[19]

Antwoord 23
Het doel van de zogenoemde «public country-by-country reporting» (het publieke landenrapport) is om inzicht te bieden aan het publiek over waar multinationale ondernemingen hun winst genereren en waar zij belasting betalen. Dit wordt bereikt door onder de «public country-by-country» vallende multinationale ondernemingen te verplichten via een publieke landenrapport per lidstaat inzicht te bieden over, onder andere, informatie over de aard van de activiteiten, de winst of het verlies vóór winstbelasting en de betaalde winstbelasting. Met deze informatie wordt die beoogde transparantie geboden, die naar mijn oordeel, bijdraagt aan de verbetering van het publieke vertrouwen ten aanzien van multinationale ondernemingen. Daarbij wil ik opmerken dat het doel van het publieke landenrapport niet is om een volledig beeld te geven van de fiscale positie van multinationale ondernemingen. Een dergelijke vergaande transparantie zou leiden tot een ongelijk speelveld tussen deze ondernemingen en multinationale ondernemingen buiten de EU die niet gehouden zijn om deze informatie openbaar te maken. Halverwege 2027 zal de EC verslag uitbrengen aan het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie over de naleving en het effect van het publieke landenrapport.

---

[15] https://open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/9197a3e7-3453-4fe9-a8ad-1779964108cf
[16] https://open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/a2180a81-d788-4f28-af5c-544b92721a52
[17] https://open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/3c40a63a-f664-40d9-b0ad-5d568524ac9f
[18] https://open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/bf25d80b-29ae-4e51-8df4-da4dfc924370
[19] Lisette van der Hel-van Dijk, De belofte van publieke country-by-country reporting: wereldwijd inzicht, in belastingen?, NLF-W 2025/19. Powered by TCPDF (www.tcpdf.org).